

Lokallisterne efter kommunalreformen

De lokale lister udfordrer de landsdækkende partier, specielt i nogle kommuner og især i de vestlige dele af landet. Men fremtiden efter en kommunalreform lover øjensynligt ikke godt for dem, men det vil de landsdækkende partier i Folketinget uden tvivl græde få, og meget tørre tårer over, skriver kronikøren

JP-KRONIK

ONSDAG 27. 2003

At Roger Buch,
lektor, ph. d.,
cand. scient. pol.,
Institut for
Statskundskab,
Syddansk Universitet,
Odense

Den demokratiske dimension er dog også for kommunalpolitikere præget af mere personlige og magtmæssige overvejelser:

Hvem får borgmesterposten, i en ny større kommune? Hvordan vil det gå med parti?

Har jeg personligt en chance for at blive valgt til de færre pladser i kommunalbestyrelsen? I det følgende sættes fokus på en flig af de demokratiske aspekter af nye kommuner, ved at se på noget helt specielt for kommunalpolitikken: Lokallisterne.

De lokale lister udfordrer de landsdækkende partier, specielt i nogle kommuner og især i de vestlige dele af landet.

I visse tilfælde med så stor succes, at der alene sidder lokallister i kommunalbestyrelsen - men hvordan vil det gå efter en kommunalreform med nye større kommuner?

Lokallisterne er en broget flok, rækkende fra de traditionelle lokalister med udgangspunkt i et geografisk område i en kommune, over lister for specielle grupper af borgere - unge, gamle, lejere osv., borgerlige lister (tidligere med forklædte venstrelister som et klassisk eksempel), socialistiske lister, alternative lister ofte tilknyttet bevægelse med fokus på eksempelvis miljø, kvindebevægelsen, atomkraft o.l. til mere eller mindre seriøse lister med eksotiske navne som: Bedre fremtid for alle, Fessor Power, Danmark til Donau, Partiet på tværs. Politisk favner listerne fra den yderste venstrefløj over midten og den yderste højrefløj til det rene ingenting og organisatorisk går spændvidden fra velorganiserede organisationer med medlemskab og bestyrelseslinjerede ledelse over løse netværk til én-mandslister.

Mangfoldigheden gør, at det i virkeligheden er lidt af en tilsigelse, at tale om lokallisterne samlet og i betalt form, men omvendt er der dog også fællestrekk og tendenser blandt lokallisterne, som muligvis visse generaliseringer - men forskelligheden skal altid huskes.

Den aktuelle diskussion om en mulig kommunalreform, med nedsettelsen af strukturkommissionen, som det synlige tegn har også blandt

lokallisterne udløst diskussion om ikke blot kommunernes, men også lokallisternes fremtid.

Kommunalreform i form af sammenlægning af kommuner, er som nævnt en kompleks diskussion, der cirklar om begrebet bæredygtighed i forhold til økonomi, faglighed og demokrati. I forhold til den økonomiske bæredygtighed er der udsigt til besparelser på landsplan omkring 1,2 pct. af de samlede kommunale udgifter.

Fagligheden er styrket ved større faglige bæredygtighed vil blive styrket på nogle områder ved større kommuner, mens fagligheden vil få negative effekter på andre områder.

Demokratiske vil der ligeledes være både være fordele og ulemper, men på samme måde som ved faglighed og økonomi er effekterne i virkeligheden ikke overvældende store. Dette brogede billede er - i moderne politik - dog hverken garanti for

at reform kommer eller at den ikke kommer.

Under alle omstændigheder er reformen allerede kommet til Bornholm, hvor øens fem kommuner er slået sammen og samtidig slået sammen med amtet.

Det er selvfølgelig alt for tidligt, at konkludere på effekten af reformen på Bornholm, men nogle indikationer er her i år:

Den samlede kommunale økonomi er uforandret på trods af administrative effektiviseringer.

Fagligheden er styrket ved større faglige miljøer, som muliggør specialisering og kvalitetsforbedringer, åbner karrieremuligheder, men samtidig bliver medarbejderne fagligt mere engagerede, detaljeviden om de lokale forhold mindskes, kontakten til de udførende led svækkes og der er reelt etableret et monopol for offentlige arbejdspladser på øen.

Der er blevet færre politikere (fra 102 til 27), hvilket gør borgernes kontakt sværere, men valgdeltagelse

sen ved regionsrådsvalget den 29. maj 2002 lå ikke lavere, men faktisk lidt højere end kommunalvalgene normalt på Bornholm.

Politik blev regionsrådsvalget en jordskredssejrer for lokallisterne eller rettere en enkelt liste, nemlig Borgerlisten Bornholm med Hasle Kommunes borgmester Bjørne Kristiansen i spidsen. Borgerlisten fik nu ud af regionsrådets 27 poster - et mandat mere end Venstre og Socialdemokratiet, som hver fik otte mandater.

Konstitueringen af det nye regionsråd skete som en aftale mellem Borgerlisten og Socialdemokratiet, hvilket gav en socialdemokratisk regionsborgmester.

De lokale lister gik altså fra ved enkelte valg, at have erobret enkelte mandater på Bornholm til at være det største parti i amtet/regionen.

Er det så et varsel om, hvordan udviklingen vil blive i hele landet, hvis der gennemføres en kommunalreform overalt?

Erfaringerne efter kommunalreformen peger entydigt i den stik modsatte retning - kommunalreform i 1970 førte til kraftig tilbagegang for de lokale lister, som det ses i figuren, hvor både vælgeropslutningen og især mandaterne gik kraftigt tilbage.

Figur. Lokallisternes stemmeandele og andel af mandater ved kommunalvalg 1966-2001

Kilde: Beregnet ud fra Danmarks Statistik, Statistiske efterretninger, diverse årgange.

Længere tilbage i historien var lokallisterne også offer for en omlægning, dengang ikke en kommunalreform, men derimod en ændring af valglovgivningen i 1908, som betød at lokallisternes andel af kommunalpolitikterne faldt fra 75 procent til 35 procent - altså ned til cirka det samme niveau, som blev holdt indtil 1960'erne, hvor figuren starter.

Den faldende vælgeropbakning og de færre mandater betød også en halvering af antallet af borgmesterposter til lokallisterne, fra 45 til 55 i 1970'erne til 16-26 borgmesterposter siden midten af 1980'erne.

Den bornholmske succeshistorie kan altså let være en enlig svale, der skyldtes en populær borgmester, "præsidentvalg" præget af Borgerlisten, Venstre og Socialdemokratiets spidskandidater, samt et ønske om forandring - og altså en svale, som ikke varslor godt vejr for lokallisterne efter en eventuel ny kommunalreform.

Men hvorfor ikke? Hvorfor er lokallisterne gået tilbage?

For det første blev kommunalpolitikken med reform i 1970 både mere overvældende for de landsdækkende partier og langt vigtigere fordi, stadig der opgave blev flyttet til kommunerne. Hvis man vil styre Danmark som parti, må man altså også styre - og helst selv - have magten i kommunerne.

Hertil kommer, at de landsdækkende politiske partier er blevet økonomisk stadig stærkere i takt med indtjeningen og de kraftige stigninger i den offentlige partistøtte til folketingsgrupperne, folketingsmedlemmerne og landsorganisationerne. Den økonomiske støtte til de lokale partiforeninger og lokallisterne er langt mindre, ikke mindst efter den kraftige stigning i 1995, hvor den nationale støtte steg fra fem kr. til 19,50 kr. pr. stemme, mens den lokale støtte kun steg fra tre til fire kr. pr. stemme.

Økonomien er måske en af grundene til, at lokallisterne uden danner deres kandidater tidligere og er mindre aktive i valgkampe, men også den svagere organisation og de ofte færre aktive er årsag til at bidrage til den svagere indsats og tilbagegangen ved kommunalvalgene.

Enkelte succeshistorier - som på Bornholm eller i 2001 i Randers Kommune - ændrer ikke på de generelle udviklingstræk for lokallisterne.

En fremtid med en mulig kommunalreform, lover øjensynligt ikke godt for lokallisterne, men det vil de landsdækkende partier i Folketinget uden tvivl græde få og meget tørre tårer over.

